

Kodeveksling i en tospråklig norsk-italiensk familie

Bidrag til Holbergprisen i skolen

Iben Aarbakke

Rosenvilde videregående skole, april 2015

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1 Innledning.....	2
1.1 Teorier om kodeveksling	3
1.2 Morfologi.....	4
1.3 Abstrakte morfemer	4
2 Matrix Language-Frame (MLF) modellen	5
2.1 Hovedprinsipper i MLF	7
2.1.1 ML-hypotesen	7
2.1.2 Morfemrekkefølgeprinsippet.....	7
2.1.3 System-morfemprinsippet	8
3 Observasjoner og analyse.....	9
3.1 Familien Aarbakke	9
3.2 Metode for innsamling.....	9
3.3 Morfemrekkefølgeprinsippet	10
3.4 Systemmorfemprinsippet.....	11
3.5 Analyse av dobbel morfologi	12
4 Konklusjon	15
4.1 Etterord	15
5 Referanser og litteratur.....	17
5.1 Referanser.....	17
5.2 Litteratur	17
6 Appendiks: Observerte data	18

1 Innledning

Begrepet “kodeveksling” handler om at man skifter språk, eller “kode” i en samtale eller i en setning. Det kan dreie seg om alt fra et enkelt ord til hele setninger som tas fra et annet språk enn resten av samtalen. Blant to- og trespråklige er kodeveksling ganske vanlig, og selv blant nordmenn finner vi mange eksempler på kodeveksling til engelsk, noe som nok skyldes at nordmenn er gode i engelsk og at engelsk er så til de grader til stede i populærkulturen. Det er derfor ikke uvanlig å høre norske ungdommer si at «Det smakte *disgusting*» eller «Det der er *far out*, altså». Hvor går grensen mellom å bruke lånord som «åltreit» og kodeveksling? Det er vel riktig å si at overgangen er glidende, men et mulig kriterium kan være at dersom ordet eller frasen det dreier seg om er i almennt bruk - som åltreit - og dessuten har fått en alment brukt tilpasning til norsk fonologi og morfologi, så gir det ikke mening å snakke om kodeveksling. Kodeveksling kan vi snevre inn til eksempler på fri setningsdanning der taleren blander inn ord fra et annet språk, ord som altså ikke er (har rukket å bli) innarbeidede lånord.

En av hovedmodellene som forsøker å beskrive spesifikke grammatiske regler for hvor kodeveksling kan finne sted, og dermed forutsi noen «mønstre» («patterns») i kodevekslingen, er Myers-Scottons teori fra 1993, kjent som "Matrix Language-Frame" teorien MLF, [Myers-Scotton 1993b].

Siden jeg er oppvokst i en tospråklig kontekst (norsk far og italiensk mor, som alltid har snakket italiensk til oss barna) med betydelig innslag av kodeveksling, ønsket jeg å undersøke dette nærmere, og på bagrunn av dette har jeg valgt følgende problemstilling:

I hvilken grad kan hovedprinsippene i MLF-modellen også anvendes på kodeveksling mellom norsk og italiensk?

For å gi et grunnlag for diskusjonen, og før jeg beskriver de relevante aspektene i MLF-modellen, vil jeg først innlede kort om kodeveksling og deretter gi en kort introduksjon til ulike måter å beskrive språk som er i vanlig bruk i lingvistikken (språkvitenskapen).

1.1 Teorier om kodeveksling

Kodeveksling er et eget forskningsfelt i språkvitenskapen . Før ca 1970 mente man at kodeveksling var et resultat av manglende kompetanse - at man altså ikke klarte å uttrykke seg i det ene språket og derfor byttet til det andre- men etter det er den rådende oppfatning at det tvert om er et uttrykk for kompetanse. [Myers-Scotton 1993a]. Fra ca. 1970 ble kodeveksling etablert som et eget forskningsfelt - det ga ikke mening som forskningsfelt da man trodde det handlet om inkompetanse. Ikke bare krever kodeveksling kompetanse i to språk, men det krever også en felles kompetanse med den man snakker med. Kodeveksling er derfor noe man ofte observerer i tospråklige miljøer som Kenya, blant rom-folk i Norge, eller i tospråklige familier som min egen.

Den rådende oppfatningen om kodeveksling er at den er et uttrykk for både språklig og sosial kompetanse. De valgene man gjør av språk underveis i en samtale uttrykker ikke bare språk og rent språklig mening, men de kommuniserer forståelse av den sosiale konteksten, og de påvirker dessuten direkte relasjonen mellom samtalepartnerne. Myers-Scotton viser til eksempler fra Kenya, der det kan være valg mellom tre språk i en samtale - en lokal dialekt (Kikuyu), det øst-afrikanske fellesspråket (lingua franca) som heter Swahili, og kolonispråket engelsk. Dersom det er to Kikuyu-talende som møtes, vil det være naturlig at de snakker Kikuyu sammen (for det meste), og dersom den ene insisterer på engelsk, vil det nok oppfattes som noe som skaper avstand. Man kan tenke seg effekten dersom en av elevene i klassen plutselig gikk over til å snakke engelsk i en vanlig skoletime - det ville være brudd på en sosial kontrakt, og ville ganske sikkert føre til at samtalen etter hvert ville dreie over på hvorfor eleven snakket engelsk, snarere enn det som egentlig var temaet for samtalen/skoletimen. Med andre ord- ved å velge et uventet språk, kan man påvirke relasjonen, ikke minst i negativ retning. Dette kan også observeres i den tospråklige familien der besteforeldrene ikke behersker norsk. Når ett av barnebarna bytter til norsk i en samtale som omfatter mor, barn og bestemor, ekskluderer dette bestemor fra samtalen, og barnet oppnår da ikke bare en språklig effekt/mål/motiv, men også et sosial effekt. Denne siste blir neppe oppfattet som hyggelig av bestemor. Valg av kode kan altså skape både nærhet (og dermed dempe konflikt) og avstand, og dermed øke konfliktnivå.

1.2 Morfologi

Morfologi handler om hvordan vi uttrykker mening ved å endre form (gresk: morf) på ord. Reglene for dette varierer mye fra språk til språk. Noen språk uttrykker relativt mye mening ved å endre på selve ordene - tyrkisk og finsk er eksempler på slike språk, og disse kalles agglutinerende språk (der stammen "glu" i ordet agglutinerende gir oss et holdepunkt for å forstå at dette er språk som limer ord sammen). Moderne norsk har "lite" morfologi, mens gammelnorsk med sine kasus hadde mer. Det gjenstår likevel mer enn nok til at ordformen gir oss informasjon utover det selve stammen bærer. Ordet "stolen" forteller oss både at vi snakker om en "stol", og at vi har en spesifikk stol i tankene, i entall. Dette er uttrykt ved den etterhengte artikkelen "-en". Et annet eksempel, fra et verb, er ordet "svømmende". Grunnbetydningen har med svømming å gjøre, og formen forteller oss at det er en aktivitet som strekker seg ut i tid og kanskje pågår samtidig med noe annet. Et eksempel kan være "hun nærmet seg båten svømmende", eller "svømmende og syngende kom de to inn bukten".

1.3 Abstrakte morfemer

I moderne lingvistikk opptrer "abstrakte" morfemer. Idéen er at de morfemene vi kan observere i språket er basert på underliggende former som gis ulike uttrykk. Abstrakte morfemer kan være bøyning i kjønn og tall, eller kasus. Ved å anta at disse er til stede i språket alltid, selv om de ikke alltid uttrykkes, kan man forklare en del vekslinger. Se f.eks. på disse setningene.

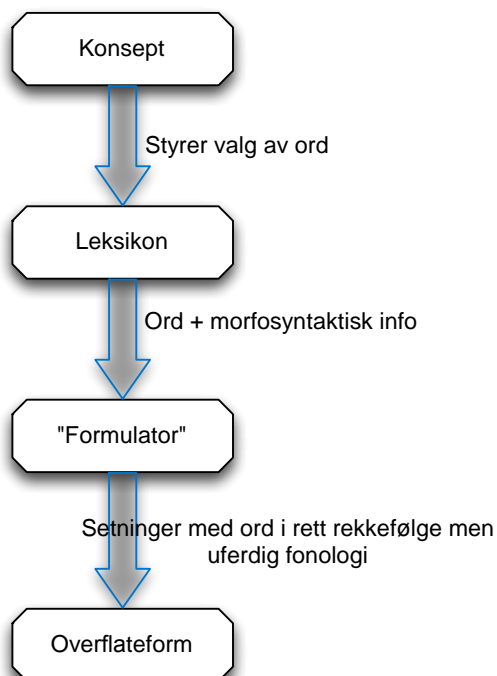
- Huset er gult
- Ballen er gul
- Huset er lilla
- Ballen er lilla

En måte å beskrive dette på, er å si at morfemet "INTETKJØNN" inngår både i «Huset er gult» og «Huset er lilla», men at dette morfemet ikke uttrykkes i adjektivet «lilla». I setningen «Huset er lilla» sier vi at «lilla» står i intetkjønn selv om dette ikke uttrykkes.

2 Matrix Language-Frame (MLF) modellen

Myers-Scotton utviklet den såkalte “Matrix Language-Frame” modellen (MLF), som er utgangspunktet for vår undersøkelse. Først noen ord om selve begrepet.

"Matrix" er avledet av latinsk “mater” som betyr mor, og viser til hovedspråket i en kodeveksling-ytring, det såkalte Matrix Language, eller “ML”: jeg vil heretter bruke termen ML. I tillegg til ML inngår det et annet språk i en kodeveksling: dette kalles Embedded Language (“innbakt språk”) eller “EL”. En “Frame” er en form for abstrakt skjema som spesifiserer hvordan ytringer settes sammen på et tidlig stadium i språkproduksjonen. Tanken bak dette er at språkevnene til mennesket består av et lager av innholdsord og grammatiske regler, og når en setning skal lages, skjer det gjennom en prosess. Først hentes innholdsord ut av den mentale ordboken sammen med grammatiske elementer og dernest settes disse sammen ut fra gitte regler til man får en ferdig ytring. Denne idéen om en sekvensiell behandling eller prosessering ligger til grunn for Myers-Scottons teorier. Dette er vist skjematisk her:

Myers-Scotton sier ingenting i sine teorier om hvilken form slike “Frames” tar, men viser til at disse er spesifikke for ethvert språk. Som et eksempel kan vi tenke oss at vi vil uttrykke at “hun har dratt på skolen allerede” på norsk og italiensk:

Vi kan dele opp innholdet i ulike elementer:

Aktør: HUN

Handling: FORLATE (HJEMMET)

Mål for handling: FORFLYTTE-SEG-SKOLE

Aspekt: HANDLING-UTFØRT

Tid: FØR-TIDSPUNKT-FOR-SAMTALE

Vi vil da ha som norsk grunnform verbet “å dra”. Dette krever et subjekt som settes foran verbet i setningen, og komplementet kommer etterpå. En “Frame” for norsk vil kunne se slik ut:

[Subjekt][Verbfrase][Compl]

Et eventuelt objekt vil ligge innbakt i verbfrasen, ved at man sier at verbet “tar” objekt, dvs krever objekt.

Vi kan da skissere at dette vil se slik ut i en mellomform:

[Hun] [dra+perfektum] [på skolen allerede]

“Hun har dratt på skolen allerede”

På italiensk vil dette kunne se slik ut: (italiensk syntaks er relativt lik norsk)

[Lei] [andare+perfektum] [a scuola già]

hun gå til skole allerede

Regler: subjektet kan utelates, partisippet av verbet bøyes i kjønn med subjektet, adverbet kommer rett etter det finite verbet

Lei essere già andato/a a scuola

“É già andata a scuola”

Mange lingvister tolker en slik sekvensiell fremstilling som her er vist, som noe som rent faktisk finner sted i hjernen når en setning produseres, derav eksempelvis begreper som “late morphology” som viser til morfologi som aktiveres/legges til sent i produksjonsprosessen. Enten man er enig i dette eller ikke, brukes begreper som “late” og “early” for å indikere når i denne sekvensen en operasjon utføres.

2.1 Hovedprinsipper i MLF

Under beskrives kort tre sentrale prinsipper i teorien som er utgangspunkt for å vurdere våre språkdata. MLF inneholder diverse andre prinsipper og regler, men det ville føre for langt å ta hensyn til alle i denne oppgaven.

2.1.1 ML-hypotesen

I et ML+EL-element, er det ML som setter den morfesyntaktiske rammen (frame).

Dette er en overordnet hypotese om hvilket språk som dominerer og styrer syntaksen og som blir konkretisert i de neste to prinsippene.

For denne oppgaven er hypotesen at norsk er ML-språket, altså språket som dominerer, og som sådan setter den morfesyntaktiske rammen, mens italiensk er EL-språket, altså det «innbakte» språket.

2.1.2 Morfemrekkefølgeprinsippet

I et ML+EL-element der det inngår ett EL-ord og et antall ML-morfem, bestemmes overflaterrekkefølgen av ML.

Dette betyr eksempelvis at dersom ML sier "adjektiv foran substantiv", så vil dette overstyre ELs regler for adjektiv/substantiv-rekkefølge.

For denne oppgaven er hypotesen at det vil være de norske regelen for morfemrekkefølge som gjelder i kodevekslingen, og ikke de italienske, der disse ikke er like.

Adjektiv/substantiv rekkefølgen er en av de beste morfesyntaktiske reglene å teste denne hypotesen på, da disse er forskjellige i de to språkene.

På norsk er det [ADJ + SUBST]-rekkefølgen som gjelder, mens på italiensk er det diametralt motsatte i de aller fleste tilfeller, dvs. [SUBST+ADJ], med unntak av noen få adjektiver som uttrykker bl.a. størrelse som også kan plasseres foran substantivet.

Et unntak fra denne regelen er selve konseptet av «øy» (kalt «island» av [Myers-Scotton 1993b]) av EL-morfemer. En øy i denne sammenheng er to eller flere sammenhengende ord fra EL-språket, ofte faste uttrykk eller etablerte konsepter som er velkjent for begge samtalepartnere, som blir innbakt i en ML-setning og som følger EL-morfesyntaktiske regler. Noen eksempler fra det innsamlede materialet kan være:

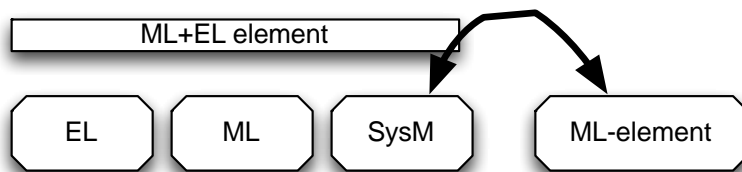
- Klarte dere å finne *la borsa magica*, gutter? (den magiske posen), der «la borsa magica» er en pose som min mor bruker hvert år for å gjemme julekalendergavene rundt i huset; eller
- Har du *buttato la pasta*? (Har du begynt å koke pastaen; bokstavelig «kastet pastaen (i vannet»)), som er et fast uttrykk på italiensk

2.1.3 System-morfemprinsippet

Dersom et ML+EL-element inneholder system-morfemer som har grammatiske relasjoner utover selve hodet (head), vil disse være styrt av ML.

Dette betyr at dersom et språklig element som består av ML+EL (inkl. bøyningssuffikset eller -prefikset, som Myers Scotton kaller «systemmorfemet»), har grammatiske relasjoner utover selve elementet, vil disse relasjonene styres av ML. Dette illustreres i figuren under:

SysM er systemmorfemet, som representerer bøyningen.

For denne oppgaven er hypotesen at hvis et ML+EL element som inneholder en bøyningssuffiks har grammatiske relasjoner utover selve elementet, vil disse relasjonene styres av det norske språket.

Siden moderne norsk har relativt lite morfologi, er det ikke så enkelt å teste denne hypotesen. Siden både norske og italienske adjektiver har kongruens i kjønn og tall, vil vi kunne teste hvilket språk som dikterer reglene for kongruens for et ML+EL element bestående av henholdsvis [ADJ +SUBST+bøyningssuffikset], når denne har grammatiske relasjoner utenfor selve elementet, f.eks. ved at elementet følges av verbet «Å VÆRE» etterfulgt av et adjektiv som i begge språk må samsvare med elementet.

3 Observasjoner og analyse

3.1 Familien Aarbakke

Morsmolet til mor (Pa) er italiensk, mens morsmålet til far (Jo) er norsk, men begge er i praksis flytende i begge språk. Det er fem barn i familien:

I: jente, 18

Ja: gutt, 16

E: gutt, 13

H: gutt, 10

P: gutt, 5

Alle har vokst opp i Norge med norsk skolegang, men hyppige og langvarige samvær med italienske besteforeldre samt ett år på skole i Italia for I og Ja, ett år i barnehage for E, og et halvt år på skolen for H, har ført til at de fire eldste snakker begge språk flytende. I tillegg er det verd å nevne at Pa er fra et område der det finnes en rekke lokale dialekter, og i hennes familie dominerer en variant med innslag fra Istria og Trieste, som igjen har mange likhetstrekk med Veneziansk. Disse likhetene skyldes Veneziansk innflytelse i dette området, spesielt mellom byer som var knyttet sammen sjøveien. Innslaget av dialekt betyr at familien har tilgang til mange måter å uttrykke seg på, samt at det finnes egne ord som er spesifikke for familien og har blitt en del av «familieleksikonet». Eksempler, som også forekommer i mine språkdata, er *strafanicci*, *scovazze*, og *santi numi*.

3.2 Metode for innsamling

Opptak ble vurdert som innsamlingsmetode, men forkastet av to grunner: (1) for å bevare en naturlig familiesituasjon, spesielt med tanke på de mindre barna i familien; (2) for å unngå veldig lange opptak, som ville ha vært nesten uoverkommelige å transkribere i etterkant. Som prøveforsøk ble språkdata først samlet inn ved at en stor tavle ble satt opp i gangen der vi noterte eksempler på kodeveksling i en periode før og under julen 2014. Deretter, siden metoden var vellykket, ble tavlen erstattet med en stor skrivebok som ble gjort tilgjengelig i stuen og kodevekslingsdata ble notert i perioden fra nyttår 2015 til påsken. Vi diskuterte emnet og økte vår oppmerksomhet på fenomenet. Den økte oppmerksomheten kan ha hatt den virkningen at det ble anvendt mer kodeveksling enn før undersøkelsen, men dette har

neppe påvirket innholdet i kodevekslingen, eller endret kodevekslingens form. Vi må anta at denne er styrt av de samme prinsipper enten det kodeveksles mye eller lite.

Eksempelene ble overført til et dokument, og eksempler som handlet om substantivmorfologi ble plukket ut. Alle relevante kodevekslingsdata er framstilt i kronologisk rekkefølge i Appendikset på slutten av dokumentet. Duplikatene, eller tilnærmete duplikater, er utelatt.

3.3 Morfemrekkefølgeprinsippet

Som nevnt i 2.1.2, kommer adjektivet før substantivet i norsk: "grønn ball". I italiensk er det omvendt: "pallina verde".

Ifølge morfemrekkefølgeprinsippet skal norsk rekkefølge være førende, siden norsk er ML, med mindre adjektivet og substantivet forekommer som en del av en øy («islands»).

Det innsamlede materialet inneholder 24 kodevekslingseksempler av substantiv + adjektiv, listet i Appendiks, hvorav tre er «islands» (dvs. at både adjektivet og substantivet er fra EL, og dermed følger EL-rekkefølgen) og de resterende 21 alle følger ML-rekkefølgen (altså ADJ + SUBST).

ADJ [no] +SUBST [it]		ADJ [it] + SUBST [it] – «islands»	
ML-rekkefølge	EL-rekkefølge	ML-rekkefølge	EL-rekkefølge
24	0	0	3

Alle eksemplene fra det innsamlede materialet som inneholder substantiv og adjektiv støtter dermed Meyers Scottons teori, herunder:

- 1) Gi meg den røde *pallinaen* (den lille røde ballen)
- 2) Så du den søte *bambinaen*? (jenta)
- 3) Har du sett den blå *felpaen* til Peter? (hettegenser)

Hvis vi skriver om til italiensk rekkefølge får vi

- 1) Gi meg den *pallina* røde,
- 2) Så du den *bambinaen* søte?
- 3) Har du sett den *felpaen* blå til Peter?

Dette klinger "veldig merkelig". Grunnen til det er at "*pallina røde*", «*bambinaen søte*» og «*felpaen blå*» ikke er ekte "island", altså et element med velformet EL, men en ren ordbytting innenfor ML, og dermed vil bryte med MLs morfemrekkefølge.

Eksemlene nedenfor er derimot «islands», dvs. to eller flere sammenhengende ord fra EL-språket, ofte faste uttrykk eller etablerte konsepter som er velkjent for alle samtalepartnere. Dette blir innbakt i en ML-setning og som følger EL-morfosyntaktiske regler, i dette tilfellet SUBST+ADJ rekkefølgen.

- 1) Klarte dere å finne *la borsa magica*, gutter? (den magiske posen)
- 2) Han så ut som *un pazzo furioso* (en villmann)
- 3) Og hvem har stjålet *le forbici grigie* denne gangen? (den grå saksen)

3.4 Systemmorfemprinsippet

Som nevnt i 2.1.3, er hypotesen at hvis et ML+EL element som inneholder en bøyningssuffiks har grammatiske relasjoner utover selve elementet, vil disse relasjonene styres av det norske språket.

For å teste denne hypotesen, kan vi utnytte det faktum at i både norsk og italiensk er kongruens i kjønn og tall obligatorisk for adjektivene. Derfor kan vi sjekke hvilket av de to språkene som dikterer reglene for kongruens for et ML+EL element bestående av [ADJ +SUBST+bøyningssuffikset], når denne har grammatiske relasjoner utenfor selve elementet.

I materialet finner vi noen få eksempler som støtter Myers-Scotton's hypotese:

- 1) Det gamle *tavoloet* var stygt (bordet)
- 2) Det eldste *bambinaet* var det peneste i familien (barnet)
- 3) Når sa du det nybakte *pane(t)* skulle være klart? (brødet)
- 4) Kan jeg få en klut? Det hvite *scrivaniaet* på rommet til Emil er så skittent!
(skrivebordet)

I (1), er *tavolo* (bord) hankjønn på italiensk, mens det på norsk er intetkjønn. I (1) har det sammensatte ML + EL-elementet fått med seg system-morfemet "et" som uttrykker intetkjønn, og vi ser at adjektivet "stygg" tilsvarende er bøyd i intetkjønn.

Hadde den grammatiske relasjonen vært styrt av EL-språket, altså italiensk, hadde «stygg» vært bøydd i hankjønn og ikke i intetkjønn.

Tilsvarende i (2) er *bambina* (jentebarn) hunkjønn på italiensk, mens det er intetkjønn på norsk og hadde den grammatiske relasjonen vært styrt av EL-språket, hadde superlativet vært bøydd i han/hunkjønn (den peneste) og ikke i intetkjønn.

I (3) er *pane* (brød) hankjønn på italiensk, mens det er intetkjønn på norsk. Hvorvidt det sammensatte ML + EL-elementet har fått med seg system-morfemet "et" som uttrykker intetkjønn er ikke godt å si, siden fonemet *t* er stumt på norsk, men adjektivet "klar" er bøydd i intetkjønn.

I (4) er *scrivaniaet* (skrivebord) hunkjønn på italiensk, mens det er intetkjønn på norsk, og hadde den grammatiske relasjonen vært styrt av EL-språket, hadde adjektivet «skitten» vært bøydd i han/hunkjønn («skitten») og ikke i intetkjønn («skittent»).

3.5 Analyse av dobbel morfologi

I Myers-Scottons kodevekslingsdata ser vi også flere eksempler på dobbel morfologi, altså eksempler hvor et ord bli morfologisk markert to ganger, én gang for hvert av språkene (eks. substantiver som har to flertallsmarkører). Hvis vi sorterer de innsamlede dataene (noen eksempler listet nedenfor) etter kategorien bestemt/ubestemt på SUBST, ser vi et tydelig mønster.

Ubestemt form

- 1) *Bambini* (barn)
- 2) *En padella* (en stekepanne)
- 3) *En pallina* (en liten ball)
- 4) *Syv palline* (syv små baller)
- 5) *Un pazzo furioso* (en villmann)
- 6) *Mine ciabattine* (mine tøfler)
- 7) *En gelato* (en is)
- 8) *Et disordine* (et rot)
- 9) Tre svære *buchi* (hull)
- 10) Mine grå *calze* (sokker)
- 11) Min røde *matita* (blyant)
- 12) Mine *pantaloni da sci* (skibukser)

Bestemt form

- 13) *Strafanicciene* (pyntegenstandene)
- 14) *Padellaen* (stekepannen)
- 15) *Bambinaet* (jentebarnet)
- 16) *Il pane* (brødet)
- 17) *Biscottiene* (kjeksene)
- 18) *Pallinaen* (den lille ballen)
- 19) *Spazzolaen* (børsten)
- 20) *Piruculiene* (perlene)
- 21) *La borsa magica* (den magiske posen)
- 22) *Tavoloet* (bordet)
- 23) *Scovazzene* (søppelet)
- 24) *Soppalcoen* (hemsen)
- 25) *Guantiene* (hanskene)
- 26) *Asiloen* (barnehagen)
- 27) *Felpaen* (hettegenseren)
- 28) *Il culetto per terra* (rumpa i bakken)
- 29) *Pallinene* (de små ballene)
- 30) *Cenaen* (middagen)

Hypotesen er at ML (norsk) styrer den delen av morfologien som står i sammenheng med resten av setningen, eller mer presist, som er diktert av MLs ramme.

Det vi ser er at dette stemmer både for bestemt og ubestemt form, med unntak av (5), (16), (21) og (28) som er eksempler på «islands» (øy, jfr 2.1.2).

I tillegg ser vi også at de aller fleste flertallsformene i kategorien bestemt er eksempler på dobbel morfologi, der flertallsmarkøren opptrer to ganger, én for hvert av språkene.

F.eks. i

- (13) er entallsformen *strafaniccio* og flertall *strafanicc-i*;
- (17) er entallsformen *biscotto* og flertall *biscott-i*;
- (20) er entallsformen *pirucolo* og flertall *pirucol-i*;
- (25) er entallsformen *quanto* og flertall *quant-i*;
- (29) er entallsformen *pallina* og flertall *pallin-e*;

Suffikset «-ene» blir lagt til i alle disse tilfellene.

Flertall er da uttrykt to ganger (dobbelt morfologi), og den mest sannsynlige forklaringen er at dette er en bi-effekt av at ML bidrar med både flertall og bestemt form i samme postfix.

Når vi ser på alle de innsamlede dataene er mønsteret enda tydeligere: det er ingen forekomster av dobbel morfologi i ubestemt form, eller i bestemt entall, mens 13 av de 14 registrerte forekomster av bestemt flertall er eksempler på dobbel morfologi.

Det ene substantivet i bestemt flertall som ikke har to flertallsmarkører er et idiomatisk uttrykk som opptrer som en øy, og dermed ikke følger ML-morfosyntaktiske regler.

Nå har jeg stått her og *lavato i piatti* i en hel time (vasket opp, «vasket tallerkenene»)

	Ubestemt form		Bestemt form	
	Entall	Flertall	Entall	Flertall
Forekomster (tot.)	11	7	32	14
Dobbel morfologi	0	0	0	13

4 Konklusjon

Denne oppgavens mål var å besvare følgende problemstilling:

«I hvilken grad kan hovedprinsippene i MLF-modellen også anvendes på kodeveksling mellom norsk og italiensk?»

Mengden språkdata i denne analysen er nødvendigvis begrenset og det utgjør en metodisk svakhet. Det er nesten umulig å fremprovosere en stor produksjon av den typen eksempler vi har behandlet her. Man må vente til de kommer spontant.

Med dette forbehold beskriver MLF-modellen godt de data vi har samlet inn, både når det gjelder system-morfemprinsippet og morfemrekkefølgeprinsippet.

Også når det gjelder dobbel morfologi, gir teorien om et hierarki mellom språk, der ML står over EL, en god forklaring på fenomenet. Litt forenklet kan vi si at selv om EL-ordet allerede uttrykker en grammatisk kategori som "flertall", så kan ML-språkets morfem for denne kategorien også opptre. Opptre de alltid sammen? Har man alltid dobbel morfologi? Mine data tyder på at i norsk/italiensk kodeveksling er det kun når et substantiv har bestemt form flertall at det får dobbel morfologi. Forklaringen på dette er den etterhengte artikkelen i norsk som "må" uttrykkes for at setningen skal "låte norsk", eller rettere, oppfylle formkravene i norsk.

De språkdata vi har funnet stemmer godt overens med teoriene til Myers-Scotton og viser at de mønstrene teorien identifiserte, basert hovedsaklig på data fra afrikanske språk, også kan anvendes på kodeveksling mellom norsk og italiensk.

4.1 Etterord

Arbeidet med denne oppgaven har fått meg til å tenke en god del på forholdet mellom de to språkene jeg kan best - norsk og italiensk. Jeg har nok tenkt på dem som ganske ulike, men synes nå at de ikke er så forskjellige som før.

Teorien har vært tung å sette seg inn i - Myers-Scotton er professor i lingvistikk med mange års erfaring, og henvender seg til akademikere i sine bøker. Det har vært til hjelp å se på

hovedoppgaven til Cathrine Ruud, som gir en innføring i et enklere språk. En utfordring med Myers-Scotton er at hun ikke kommer med noen grammatikk for kodeveksling, men viser til grammatikken til de enkelte språkene. Det gjorde at jeg selv måtte tenke på hvordan dette kunne være på italiensk og norsk. Når man leser Myers-Scotton er det mye afrikanske språk det går i, og da er avstanden til engelsk ganske stor, og det gjør det nokså lett å se hvordan de to språkene "kjemper" om å bestemme hvordan ting skal sies. Norsk og italiensk ligger nærmere hverandre i utgangspunktet, og glir lettere over i hverandre enn swahili og engelsk. Det gjør det kanskje vanskeligere å komme opp med kraftige eksempler som kan bekrefte eller avkrefte teoriene.

Når det er sagt, synes jeg konklusjonene virker ganske solide.

Det har også vært interessant å tenke over hvordan valg av språk og ord og uttrykk kan brukes til å gi et tillegg til selve budskapet. Dette er Myers-Scotton opptatt av; hun skriver mye om at dersom man bytter språk fra det som er forventet (unmarked) så er det fordi man ønsker å fortelle noe mer om seg selv - eksempelvis at man er dannet. Det samme kan man jo oppnå uten å bytte språk, for eksempelvis med å bruke avanserte fremmedord på norsk. Det kan også være med å skape avstand til lytteren, og man kan bruke det for å sette den andre på plass.

Sist men ikke minst er det slik at når to språk møtes, skaper dette en form for laboratorium der strukturene til språkene viser seg tydelig. Så lenge man bare oppholder seg innenfor ett språk, er disse strukturene skjult i stor grad. Når de "kjemper om plassen" kan vi lettere se dem.

5 Referanser og litteratur

5.1 Referanser

[Myers-Scotton 1993a]

“Social Motivations for code-switching. Evidence from Africa”.
Oxford Clarendon Press, 1993

[Myers-Scotton 1993b]

“Duelling languages: grammatical structures in codeswitching”
Oxford Clarendon Press, 1993

[Wikipedia Code-switching]

<http://en.wikipedia.org/wiki/Code-switching>

5.2 Litteratur

[Ruud 2012]

“Ja, det er våres gavespråk” : En undersøkelse av kodeveksling i samtaler mellom voksne romer i norskopplæring og holdninger til slik veksling”.
Masteroppgave i norskdidaktikk, Det utdanningsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.
Cecilie Cathrin Ruud, 2012

https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/34115/RUUD_MASTER.pdf

[Fromkin 1993]

“Introduction to language”

Victoria Fromkin, Robert Rodman

Harcourt Brace Jovanovich

http://www.myers-scotton.com/short_summaries.htm

<http://www.genling.nw.ru/Staff/Rusakov/myers.doc>

6 Appendiks: Observerte data

Denne listen inneholder alle relevante kodevekslingsdata i kronologisk rekkefølge.

Duplikatene, eller tilnærmet duplikater, er utelatt. Det viser seg faktisk at flere italienske substantiver har nærmeste blitt en del av familieleksikonet og derfor svært mange eksempler av kodeveksling som involverer disse forekommer.

Dataene markert med «*» er relevante for 3.3 Morfemrekkefølgeprinsippet-hypotesen; de markert med « α » er relevante for 3.4 Systemmorfemprinsippet-hypotesen, mens de markert med « \ast » er eksempler av dobbel morfologi.

- I. Har du sett *il pane*? (brødet) *ISLAND*
- II. *Han så ut som un *pazzo furioso* (Han så ut som en villmann) *ISLAND*
- III. *Gi meg den røde *pallina* (den lille ballen)
- IV. *Fuori* er det skikkelig kaldt (Ute)
- V. Jeg sa jo at du ikke skulle *saltare sul divano*! (hoppe på sofaen)
- VI. Har du sett *la torta*? (kaken) *ISLAND*
- VII. *Har du sett den blå *felpaen* til Peter? (genser)
- VIII. \ast Hun rev ned alle *strafanicciene* på pianoet (pyntegjenstandene)
- IX. \ast Peter, plukk opp alle *pallinene*! (små ballene)
- X. $\ast\ast$ Har du kastet de gamle *biscottiene*? (kjeksene)
- XI. *Har du sett den siste *pallinaen*? (ballen)
- XII. Hvem vil være med på *Non t'arrabbiare*? (Ludo)
- XIII. Jeg fant en *pallina* under sofaen (en liten ball)
- XIV. *Quante volte ti ho detto* at du ikke skal gi Lucy de tingene (Hvor mange ganger har jeg sagt at...)
- XV. Gutter, *cenaen* er klar! (middagen)
- XVI. Har du sett *spazzolaen*? (børsten)
- XVII. *Ikke legg den fine *tazzinaen* der, Peter! (koppen)
- XVIII. Du er en *deficiente* (en dumming)
- XIX. α Det eldste *bambinaet* var det peneste i familien (barnet)
- XX. Har du sett min gule *spazzolino da denti*? (tannbørste)
- XXI. $\ast\ast$ Hvem har flyttet de gule *fiorelliniene*? (blomstene)
- XXII. Nå har jeg stått her og *lavato i piatti* i en hel time (vasket opp) *ISLAND*
- XXIII. Mamma mia for et *disordine*! (rot)
- XXIV. \ast Nei men, Lucy, ikke tygg på de *macchininene*! (lekebilene)
- XXV. Jeg sa du ikke skulle *saltare* på sofaen! (hoppe)
- XXVI. \ast Jeg brukte *piruculiene* til å lage et hjerte (perlene)
- XXVII. $\ast\alpha$ Det gamle *tavoloet* var stygt (bordet)
- XXVIII. *Santi numi*! Plukk opp det der! (*Herre min hatt!*)
- XXIX. *Så du den søte *bambinaen*? (jenta)
- XXX. \ast Ta ut *scovazzene* er du snill. (søppelet)
- XXXI. Har du sett *padellaen*? (stekepannen)
- XXXII. *Klarte dere å finne *la borsa magica*, gutter? (den magiske posen) *ISLAND*
- XXXIII. *Dammi un kos* (Gi meg en kos)

- XXXIV. *Ta den lange *guinzaglio*en! (hundebåndet)
 XXXV. Skal vi si *preghierina*, Peter? (aftenbønn)
 XXXVI. **Quaderniene* til Håvard ligger der borte! (skrivebøkene)
 XXXVII. Jeg klarer ikke å finne mine *ciabattine* (tøfler)
 XXXVIII. Har du *buttato la pasta*? (Har du begynt å koke pastaen; Kastet pastaen (i vannet))
 ISLAND
 XXXIX. *Hvem kar kastet mine grå *calze*? (sokker)
 XL. *De hadde jo tre svære *buchi* (hull)
 XLI. *Nå har Jarle mistet *guantiene* igjen. (hanskene)
 XLII. Hvorfor sa du at hun skulle komme *alle sette in punto*? (klokka syv presist)
 XLIII. *Let i den øverste *cassettoen*, så finner du den. (skuffen)
 XLIV. Parken var full av *bambini* (barn)
 XLV. Han sa at *sei per otto* er førtiseks (seks ganger åtte) ISLAND
 XLVI. Skal vi spille *l'impiccato*? (hangman) ISLAND
 XLVII. *Kan vi spille det morsomme *giocoet* vi spilte sist? (spillet)
 XLVIII. Mamma, du må løpe opp: Peter klatrer på *soppalcoen* (hemsen)
 XLIX. Jeg finner ikke igjen mine *pantaloni da sci*. Vet du hvor de er? (skibukser)
 L. Nonna sa at de har spist verdens beste *prosciutto* i dag (skinke)
 LI. *Ikke skriv med den; se her, du kan låne min røde *matita* (blyant)
 LII. Hvis du kjører den veien, ser du det *a sinistra*. (på venste siden)
 LIII. *Husker ikke hvor jeg la det blomstrede *carta da pacco* (innpakkingspapiret)
 LIV. Han får ikke lov til å klatre på *lo scivolo* (sklien) ISLAND
 LV. Har du sagt fra til *asiloen* at Peter er syk i dag? (barnehagen)
 LVI. Hun skled på *pallinaen* (den lille ballen)
 LVII. *Hans, kan du hente den røde *zainoen*, er du snill? (sekken)
 LVIII. *Hvem har veltet alle disse *pirucoliene*? Nå må dere plukke de opp! (perlene)
 LIX. *Når sa du det nybakte *pane(t)* skulle være klart? (brødet)
 LX. Nonno skled på isen og landet med *il culetto per terra*!! (rumpa i bakken) ISLAND
 LXI. *Se om du klarer å fange henne med en bit av den gamle *prosciuttoen* (skinken).
 LXII. Hvor en innpakkingspapiret? I *armadioen* din eller i skuffene? (skapet)
 LXIII. *Non mi ricordo* hvor jeg har lagt symaskinen. (Jeg husker ikke)
 LXIV. *Kan jeg få en klut? Det hvite *scrivaniaet* på rommet til Emil er så skittent!
 (skrivebordet)
 LXV. Kan vi få en *gelato* i kveld? (is)
 LXVI. *Jeg finner ikke den røde *cappellinoen* til Peter. Har dere sett den? (luen)
 LXVII. Jeg mangler en *pezzo* av det nye pusslespillet (bit)
 LXVIII. Hvorfor går du ikke *fuori* å leke, Hans? (ut)
 LXIX. *Emil finner ikke de blå *scarpene* sine. Har du sett dem? (skoene)
 LXX. Hun hoppet ned fra *altalenaen* og slo seg. (husken)
 LXXI. *Det nye *lenzuoloet* er så pent, mamma, takk! (lakenet)
 LXXII. *Det var *nonna* som kjøpte disse *occhialiene* til meg i fjor. (bestemor; briller)
 LXXIII. *Da vi var på hytta sist tror jeg jeg lot mine røde *guanti* ligge igjen. (votter)
 LXXIV. *Og hvem har stjålet *le forbici grigie* denne gangen? (den grå saksen) ISLAND
 LXXV. Ikke snakk så høyt, *per piacere*! (vær så snill)
 LXXVI. *Hampus fortalte at den søte *coniglioen* deres døde i natt (*kaninen*)
 LXXVII. *Ta på *ciabattinene* dine, er du snill, Peter! (tøflene)
 LXXVIII. Hvis du kommer opp nå, Peter, kan vi lese *libroen* vi begynte på i går! (boken)